

AZ ISKOLA TÖRTÉNETE

Írta: Boross Sándor

Az alapítástól az I. világháború végéig

A kiegyezés után kibontakozó gazdasági fejlődés Zemplén megyében és Sátoraljaújhelyben fontos társadalmi, gazdasági, kereskedelmi, ipari, kulturális változásokat hozott, melyek szükségessé tették egy közgazdasági és kereskedelmi ismereteket nyújtó iskola megalapítását. A városban az alapképesítést adó polgári és az egyetemi továbbtanulásra előkészítő gimnázium mellett a kereskedelmi, ipari vállalkozások részére szükség volt szakemberek képzésére. Erre történtek kísérletek a századforduló után is, hiszen a kereskedősegédek továbbképzésére a város, valamint a kereskedő és iparkamara jelentős pénzüsségeket áldozott, amint azt egy 1908-as jegyzőkönyvben is olvashatjuk¹.

A századfordulótól kezdődően többször felvetődött már a megyeszékhelyen egy kereskedelmi iskola alapításának a gondolata. Az ügy előmozdítása érdekében jelentős erőfeszítéseket tett Kardos Ignác polgári iskolai tanár és dr. Székely Albert ügyvéd – aki később, az iskola megalapítása után is tevékenyen részt vett az iskola igazgatói bizottságában –, de legfőképpen a polgármester, Farkas Andor. A város vezetése tudta, hogy egy ilyen iskola létrehozása bár kulturális és gazdasági érdek, de a fenntartási költségek nagy terhet jelentenének. Először az a gondolat vetődött fel, hogy a Homonnán működő állami felsőkereskedelmi iskolát áthozzák Sátoraljaújhelyre, ez azonban nem sikerült.

Sátoraljaújhely város képviselő-testületének 1911. április 6-i, Farkas Andor polgármester elnökletével tartott ülésén a korábbi indítványokhoz hasonlóan, a 101/4314.sz. határozatban mondták ki a felsőkereskedelmi iskola megalapítását. Határozatot hoztak „*vita és beható eszmecsere után*”, hogy a létesítésre, előkészítésre és a költségek előteremtésére dr. Hornyay Béla képviselő-testületi tag elnökle alatt héttagú bizottság alakuljon, és Beregszászy István tanfelügyelőt kérték meg a részletek pontos kidolgozására. Indítványozták, hogy a Dókus László tulajdonát képező régi adóhivatal épületében már az év szeptemberében nyíljon meg az iskola. E nagy jelentőségű elhatározás után a város vezetősége sok új intézkedést hozott az iskola intézményes működése érdekében. Az április 28-i ülésen a 144/6094. sz. határozat szerint a „*létesítendő felsőkereskedelmi iskola nyilvánossági jogának kieszközölése céljából a polgármester vezetésével küldöttséget meneszt a kormányhoz... Az ügy sikere érdekében Kazy József államtitkárt, mint a kerület országgyűlési képviselőjét és Meczner Gyulát, vármegyénk főispánját közbenjárásra felkéri...*” A városi képviselő-testület 1911. augusztus 18-i ülésén a 378/11394.sz. határozatával kimondta, hogy az iskolát szeptember 11-től meg kell nyitni. Felhatalmazta a polgármestert, hogy Dókus

---

¹ Sátoraljaújhely Város Képviselőtestületének iratai 1899-1948. 1908. évi 10. kötet. Kereskedő segédek tanfolyam 37.280.

László sátoraljújhelyi lakossal, az iskolának ideiglenesen kijelölt épület tulajdonosával kösse meg a bérleti szerződést, az igazgatói és tanári állásokra pályázatot hirdessen, a szükséges felszerelési tárgyakról gondoskodjon, valamint intézkedjen, hogy a felmerülő dologi és személyi kiadások az évi költségvetésből biztosítottak legyenek. Ebben a képviselő-testületi döntésben szó volt még többek között arról is, hogy a tanulói létszám 50 fő legyen, az évi tandíjat 150 koronában, a felvételi díjat 10 koronában állapították meg. Amennyiben 80 tanulónál több jelentkező lenne, párhuzamos osztály beindítását is lehetővé tették. Megbízták a polgármestert azzal is, hogy a vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak meg-felelő indoklással úgy terjessze fel a város döntését, hogy egy ilyen iskolára feltétlenül szükség van. Ennek eredményeképpen az iskola október 23-án megkapta a miniszteri engedélyt a működéséhez.

Az augusztus 29-i 380/12043.sz. határozat szerint döntöttek arról, hogy az iskola vezetésére Debreczeni Áron miskolci felsőkereskedelmi iskolai tanárt hívják meg.

Debreczeni Áron

A városi költségvetésből 150 000 korona összeget kértek a személyi és dologi kiadások fedezésére. Mivel a korábban megállapított tandíjából és beíratási díjából származó bevétel kevés lett volna az induláshoz, ezért a tandíjat 200 koronára, a felvételi díjat pedig 20 koronára emelték. Ezek a lépések készítettek elő az iskola tényleges elindítását, felszerelésének biztosítását, a tanárok alkalmazását.

Az iskola végül is nem az első indítvány szerinti épületben, hanem a Juhász Jenő tulajdonában lévő, az akkori Széchenyi tér 9. sz. alatti ház emeleti szobáiban indult be. Ez a szükségmegoldás sok problémát okozott, hiszen két évvel később is az igazgatói jelentésben azt olvashatjuk, hogy *”Az iskola bérházban van elhelyezve, ami egészségügyi, tanulmányi és nevelési szempontból a legszükségesebbeket nyújtani képtelen.”*² Ugyanebben az épületben helyezték el az igazgatót is családjával.

Az iskolai szaktárgyak tanítására a város más iskoláiból, a gimnáziumból és polgári iskolákból jöttek óraadó tanárok. Sem az első tanítási évben, sem a következő években nem sikerült önálló tantestületet kialakítani, főleg anyagi fedezet hiányában. Ez jelentős problémákat okozott és veszélyeztette az iskola oktató-nevelő munkáját, mint azt az igazgató, Debreczeni Áron is megfogalmazta a már idézett jelentésében: *„Az iskola nevelőmunkáját és a tanítási eredményt kockázatosná teszi a folytonosan változó tanári kar. Új emberek, új körülményeket, új viszonyokat teremtenek az iskola belső életében, ami még a legtökéletesebb személyi kialakulás mellett sem felel meg az intézmény életének. A változás oka abban keresendő, hogy két tanszékre, és pedig a modern filológiára és a könyvtel és kereskedelmi levelezés tanszékére az országban tanárt alig lehet kapni. Ha akad is tanár, nem igen marad tovább egy évnél, megy nagyobb városba...”*³

Bár a tanítás megkezdésekor nem volt még meg a minisztériumi nyilvánossági jog jóváhagyása, szeptember 11-én – a jelentkezett 56 tanulóból 50 felvett tanulóval – mégis megkezdődhetett az oktató-nevelő munka, az igazgató és öt tanár közreműködésével. Október 23-án megérkezett a vallás- és közoktatásügyi minisztérium jóváhagyása, az iskola megkapta a nyilvánossági jogot, de a vármegyei törvényhatósági bizottság csak vonakodva, a december 20-i ülésén vette tudomásul a városi előljárást döntését. A bizottság jegyzőkönyvéből kiderül, hogy sokan kifogásolták azt, hogy a közadók egy részét vették igénybe az iskola anyagi alapjainak megteremtéséhez, melyhez a megye jóváhagyása kellett volna. Hasonló beleegyezéssel történhetett volna az igazgató és a tanárok megbízása is. Mivel az iskola már szeptembertől működött, ezért a tanulókat és szüleiket hátrányosan érintette volna a működés ideiglenes felfüggesztése, így tudomásul vették az iskola létezését. Egyben utasították az iskolai igazgatótanácsot, hogy a második félévhez szükséges működési feltételeket, pótköltségeket, elszámolásokat terjessze be az új törvényhatósági bizottsági közgyűlésre. Az iskola fenntartója Sátoraljaujhely rendezett tanácsú város, de költségvetésébe, gazdálkodásába Zemplén megye törvényhatósági bizottsága is beleszólt. Szakmai felügyeletet gyakorolt a vallás- és közoktatásügyi

---

² Sátoraljaujhely R T város államilag segélyezett Felső kereskedelmi Iskolájának és Női Kereskedelmi Iskolájának Értesítője az 1913-1914. tanévről. Közli: Debreczeni Áron igazgató 7.o.

³ im 6. o.

minisztérium, a kereskedelemügyi minisztérium, a kerületi kereskedelmi és iparkamara, valamint a mindenkori megyei tanfelügyelő.

Már a működés első évében elkészült az iskola szervezeti szabályzata, amely a felügyeleti és fenntartó szervek egyetértésével, jóváhagyásával minden fontos feladatot meghatározott. Az iskola neve Sátoraljaújhelyi Városi Felső Kereskedelmi Iskola lett. Célját így rögzítették: „Egyrészt általános műveltséget nyújtani, másrészt szakismeretek közlése és gyakorlati ügyességek elsajátítása által oly erkölcsi és tanulmányi alapot adni növendékeinek, hogy azok az iskolából közvetlenül az életbe lépve, rövidebb gyakorlat után képesek legyenek akár mint önálló kereskedők, akár pedig mint nagyobb kereskedelmi bankoknál pénz-, ipar-, mezőgazdasági és forgalmi vállalatoknál alkalmazott belső tisztviselők hivatásuknak kellően megfelelni.”⁴

Később a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1911. július 13-án kelt 87576. sz. engedélye nyomán női kereskedelmi tanfolyamot, valamint kereskedelmi esti szaktanfolyamot szervezhetett az iskola. Ezekkel a módosításokkal az iskola népszerűsége tovább nőtt, hiszen ez lehetőséget teremtett a térségben élők és már dolgozók számára a szakmai ismeretek elsajátítására, bővítésére.

A szervezeti szabályzat pontokba foglalta a felügyelet jogait, az igazgatás módját. Leírta, hogy az igazgatóbizottságnak kiknek kell a tagjainak lenni, illetve kik lehetnek a tagjai. Eszerint tagja a mindenkori polgármester, aki egyben az elnök, a helybeli öt egyház lelkipásztora, Zemplén vármegye tanfelügyelője, a sátoraljaújhelyi római katolikus főgimnázium igazgatója, az illetékes kereskedelmi és iparkamara titkára, a felsőkereskedelmi iskola igazgatója, a városi kereskedelmi társulat és ipartestület mindenkori elnöke, a tanári kar évenkénti küldötte és a város képviselő-testületéből hat évre választott tizenkét testületi tag

Az igazgatóbizottság kötelessége volt felügyelni az iskola vezetésére, rendjére. Az igazgató előterjesztésére a bizottság javaslatot tehetett a város képviselő-testületének új tanfolyamok, párhuzamos osztályok felállítására, megszüntetésére, az iskola felszereléseinek bővítésére, a tanári állásokra beadott pályázatok elbírálására, az esetleges fegyelmi eljárások lefolytatására, a gazdálkodás felülvizsgálatára, a tandíj megállapítására.

A szervezeti szabályzat pontosan rögzítette az igazgató, a tanárok, a tanulók jogait, kötelességeit, a fizetendő díjak mértékét

Külön szabályzatot hoztak 28 pontban a tanárok szolgálati, fizetési és nyugdíj ügyeiről, melyben megállapították a heti kötelező óraszámot, az óradíjakat, és 25 órában maximálták a végezhető munkát. Rendelkeztek a helyettesítés módjairól, a szabadságolásokról, a lakás és más természetbeni juttatásokról.

A korabeli dokumentumokból, a tantestületi jegyzőkönyvekből, a város képviselő-testületének és a megyei törvényhatósági bizottságnak a jegyzőkönyveiből, és nem utolsósorban az iskola évkönyvéből pontos képet alkothatunk az iskolában folyó oktató-nevelő munkáról, az eredményekről és problémákról.

---

⁴ Sátoraljaújhely r.t. város felsőkereskedelmi iskolájának szervezeti szabályzata, igazgatói jelentés 11-12.24.o.

Az első évben az igazgató 40, a királyi főigazgató 5 és a miniszter is 5 tanuló felvételéről döntött, ők elsősorban Sátoraljaújhelyből, Zemplén megyéből jöttek, de voltak tanulók Kassáról, Csapról, Munkácsról, Abaúj, Szabolcs és Hajdú megyéből is. Érdekes a tanulók származás szerinti megoszlása: a szülők közül 2 birtokos és bérlő, 16 kereskedő, 2 kereskedésben alkalmazott, 13 iparos, 12 köztisztviselő, 3 magántisztviselő, 2 magánzó. A tanulók közel kétharmad része zsidó származású.

Az iskola tantárgyai a következők voltak: magyar nyelv, német nyelv, francia nyelv, földrajz, történelem, algebra, természettan, kereskedelmi számtan, kereskedelmi és irodai munkálatok, szépírás, kereskedelmi levelezés, kereskedelmi ismeretek, gyorsírás.

A feladatokat Debreczeni Áron igazgató, a hitoktatók, két rendes, két helyettes és öt óraadó tanár végezte sikeresen, hiszen a beiratkozott 50 tanulóból év végéig maradt 46, akik közül 1 jeles, 8 jó, 30 elégséges bizonyítványt kapott, két tanuló egy tárgyból, 5 pedig két tantárgyból bukott, ők javítóvizsgát tehettek.

Az iskola felszereltsége nagyon szegényes volt, amit a királyi főigazgató szóvá is tett a látogatása során. Alig volt a földrajz és történelem tanításához szükséges térképanyag, és kémiai, fizikai szertár hiányában a tanulók a római katolikus főgimnáziumba jártak az órai kísérletek elvégzésére. Az igazgató azonban derülátó volt, hiszen az iskola elkészült tervei ismeretében már úgy gondolta, hogy az 1913-1914-es tanévet már az új épületben kezdik meg.

Az iskola következő tanévben az első évfolyamra két osztályba 61 tanulót vettek fel, a középső osztály létszáma a pótvizsgásokkal és különbözeti vizsgával átkerült tanulókkal együtt 48 volt, a leánytanulók száma 43, akik egy éves szaktanfolyamot végezhettek. Az első osztály tananyaga, tantárgyai az elmúlt évihez hasonlóak volt, míg a középső osztályé (a másodikosoké) módosult, bővült könyvviteltannal, közgazdaságtannal, jogi ismeretekkel, vegytannal és áruismerettel, valamint levelező és vitagyorsírással. Természetesen minden évfolyamon folyt vallásoktatás a felekezeteknek megfelelően.

A fenti kötelező tantárgyak mellett rendkívüli tárgyakat is tanulhattak, ezek a következők lehetnek: negyedik nyelv, gépírás gyakorlatok, vegytani gyakorlatok, idegen nyelvi társalgás, torna és játékok.

Ebben a második tanévben kidolgozták a felső kereskedelmi iskola és a női kereskedelmi szaktanfolyam módosított szabályzatát. Mivel igény volt, hogy a gimnáziumból és a polgári iskolákból tanulók jöhessenek át, szabályozni kellett az átlépést, a felvétel módjait. Ennek értelmében az alsó osztályba felvehetőek voltak, akik a népiskolát sikerrel elvégezték vagy a polgári iskola négy alsó osztályát eredményesen kijárták. A felvétel felső korhatára az első évfolyamra 17 év volt.

Bár még nem volt az iskolának végző, érettségiző évfolyama, a minisztériumi utasítás szerint a tanulók és szülők ösztönzésére szabályozták a szakirányú továbbtanulást és a szakirányú végzettségük elhelyezkedését. Akik sikeres érettségi vizsgát tettek, további tanulmányokat folytathattak a Magyar Királyi Kereskedelmi Akadémián, a Budapesti Kereskedelmi Akadémián, a Kolozsvári Kereskedelmi Akadémián, a Magyar Királyi Állami Kereskedelmi Iskolai Tanárképző

Intézetben Budapesten, a Fiumei Magyar Királyi Kiviteli Akadémián, de tanulhattak vasúti, távíró, postatiszti tanfolyamokon, gazdasági akadémiákon, jegyzői és közigazgatási tanfolyamokon és haditengerészeti tanfolyamon.

Akik nem tanultak vagy tanulhattak tovább, azok az alábbi munkakörökben helyezkedhettek el: postahivatalokban mint gyakornokok, majd postatisztek, fő-tisztek, adóhivatalokban tisztviselők, pénztárosok, ellenőrök, könyvelők, gyámi pénztárosok, pénzügyigazgatósági tisztviselők, zálogházi pénztárosok, számtisztek, igazgatók, megyei, városi számvevősegi tisztviselők.

Ebben az évben megindult a női kereskedelmi szaktanfolyam azok között, akik a polgári vagy felső leányiskola, esetleg a gimnázium alsó négy osztályát elvégezték. A női kereskedelmi szaktanfolyam célja az volt, hogy a leányoknak a szükséges alapvető kereskedelmi ismereteket megadja. A tanfolyam időtartama a teljes iskolai év. A tanított tárgyak: kereskedelmi ismeretek, kereskedelmi levelezés és irodai munkák, német kereskedelmi levelezés, könyvvitel, kereskedelmi számtan, kereskedelmi földrajz a fontosabb áruk ismertetésével, szépírás, gép- és gyorsírás. A tandíj 150 korona és a beíratási díj 10 korona. A szabályzat külön kiemeli, hogy „*a tanfolyam növendékei női felügyelet alatt állanak...*”⁵

A tantestületi jegyzőkönyvekből kitűnik, hogy a második évben a vegytani és a fizikai szertár bővítésére új eszközöket vásároltak, illetve a létesítendő szertár legfontosabb felszerelését szerezték be. Kisebb pénzügyi összeggel a tanári és az ifjúsági könyvtárt is gyarapították. Évenként szokás volt a kezdetektől, hogy magánemberek, szülők, helyi szerzők könyveket ajándékoztak könyvtárgyarapítás céljára és a jó tanulók jutalmazására.

A második tanítási évben készült el a tanulók kötelelességeit és jogait tartalmazó házi szabályzat, melynek ma is megszívlelendő pontjai voltak. Igaz, hogy a kötelelességeken, azok teljesítésén volt a fő hangsúly, de a pontos betartása alapos felkészültséget, nyugodt, fegyelmezett iskolai légkört teremtett és biztosította a tehetség kibontakozását, felkészülést az életre. A szabályzat fontosabb, érdekesebb részei: „... Minden tanuló kötelelessége, hogy kifogástalan magaviseletével és kitartó szorgalmával... megfelelően az iskolai követelményeknek. Tanulótársaival a jó testvéri és nemes baráti viszonyt ápolja... Tanárai iránt őszinte bizalommal, szeretettel és tisztelettel viseltessék. Másoknak durva sértegetése vagy a szenvedett sérelmek önhatalmú megtorlása műveletlen lélekre mutat és büntetésre méltó. A tanulók közös kötelelessége efféléknek előfordulását, ismétlődését megakadályozni. A rend és fegyelem mindnyájunk érdeke, aki kötelelességét nem teszi, maga is bűnös és büntetésre méltó... Akik másokat rábeszélés, fenyegetés által rosszra csábítanak, büntetést érdemelnek, az ilyenekkel és a kizárt tanulókkal társalogni káros, ezért tilva van... A tanulók legyenek bizalommal tanáraik iránt... A tanuló az iskolában igyekezzék a rendelkezésre álló eszközöket felhasználni ...”⁶

Előírták az iskolán kívüli viselkedési formákat, a hazautazást, az iskolába érkezést, a rendezvényeken való megjelenést, a dohányzási tilalmat.

---

⁵ Sátoraljaújhely r.t. város felsőkereskedelmi iskolájának szervezeti szabályzata, igazgatói jelentése az 1912-1913.tanévről 64.o.

⁶ A Sátoraljaújhelyi Városi Felső Kereskedelmi Iskola Szervezeti Szabályzata

Az iskola elhelyezése egyre több problémát okozott a tanulói létszám növekedése miatt, ezért a Munkácsy út 11. számú házba költöztették át az intézményt. Az igazgató az évkönyvben említést tesz az új iskolaépület építési munkálatainak megindulásáról, a befejezést azonban a hamarosan kirobbanó háború megakadályozta.

Az iskola első pecsétnyomója

A tanévben kialakult a három évfolyamos képzés, mivel az első induló évfolyam érettségiző lett. A felső osztály tananyaga: magyar, német, francia nyelv, földrajz, történelem, politikai számtan, kereskedelmi számtan, irodai munkálatok, könyvviteltan, kereskedelmi levelező és vitagyorsírás. Az utolsó békeévben nagy szigorúsággal, tartalmaz munkát folyt, megalakult a Széchenyi nevét viselő önképző kör 87 taggal.

Minden évben megünnepezték október 6-át, március 15-ét és ezenkívül évfordulós ünnepeket, egyházi ünnepeket, valamint Mikulás és karácsonyfa délutánokat is tartottak, melyeknek programjai, műsorszámai is ismertek. Korabeli hírlapokból, meghívókból tudjuk, szép hagyomány volt, hogy az ünnepeken fellépett az énekkar, és az országos hírű költők művei mellett helyiek is megszólaltak, például a költő-polgármester Farkas Andor, majd később Biringer Gyula, Ambrózy Ágoston és mások versei is.

Az iskola szigorúságára jellemző, hogy az évi igazgatói jelentés szerint az első osztály 38 osztályozott tanulója közül 14 tanuló bukott meg, a középső osztály 37 tanulójából 9, az érettségi előtt álló 43-ból 10 tanuló nem felelt meg a követelményeknek.

Az első végzős osztály tablója 1914-ből

A történelmi események az iskolát sem kímélték. A háború az 1914-15-ös tanévtől tanévben már éreztette hatását az iskola életében. Az igazgató, Debreczeni Áron és egyik tanára, Horváth Lajos katonai szolgálatra vonult be, az intézet francia-német szakos nyelvtanára, Neufeld Simon Franciaországban maradt mint polgári hadifogoly, ezért az oktatás helyettesekkel történt. Az igazgatói teendők ellátásával ideiglenesen Kuharik Gyulát bízták meg, a régi igazgató 1916. januári hazatéréséig.

A beiratkozások időben megtörténtek ugyan, de a városban katonai beszállásolások miatt előbb október 8-ra, majd a közbejött járványok következtében alispáni rendeletre a tanévnyitást november 15-re kellett halasztani. Végül november 17-én kezdődhetek meg az előadások. A beiratkozott 122 tanuló közül 8 tanuló nem jelent meg, illetve katonának vonult be. A háború éveiben újabb és újabb diákokat vonultattak a harcterekre, ahol többen is, közöttük Chill Illés és Darcsy Sándor hősi halált haltak.

Az iskolai mindennapok a korábbi módon folytak, évente megtartották a szokásos nemzeti ünnepeket, évfordulókat, iskolai megemlékezéseket. Elmaradhatatlanok voltak a felügyeleti látogatások, szinte minden évben megjelent a minisztériumi megbízott, a tankerületi főigazgató és a megyei tanfelügyelő, akik évről évre kifogásolták az iskola az iskola céljára szolgáló épületet és a felszereltségével sem voltak meglepődve.

Zavartalanul tovább működött a Széchenyi Önképzőkör, az énekkar, a sportkör. Évente kiosztották a kiváló diákoknak a megérdemelt pénz- és könyvjutalmakat a környék vállalkozásai, a Polgári Takarékszövetkezet által nyújtott adományokból.

Az 1916-17-es tanév a háború eseményei miatt csak késve, október 2-án kezdődhetett el. Az iskola tanári kara és diáksága a katonasírok megjelölésére, gondozására, a katonák karácsonyi szeretetadományára, a hazatérő hadifoglyok gyámolítására, hadiárva otthonok létesítésére eredményes gyűjtést rendezett.

Az 1917-18-as tanévben a karácsonyi szünet miniszteri rendeletre hosszabb volt a szokásosnál, december 21-től február 4-ig tartott, tüzelőhiány és ellátási gondok miatt.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletére az osztályvizsgákat eltörölték, a tanulók év végi érdemjegyeit az évközi előmenetelük, jegyeik alapján állapították meg. A tanévet is korábban fejezték be a szokásosnál. A katonának besorozott tanulók között csökkentett tananyaggal rövidített tanfolyamokat szerveztek a középső és felső évfolyamból, és ezek a tanulók – közöttük Csizmadia Mihály, Fischer M. Jenő, Kacsós János, Klein Manó, Nádházy Gyula, Orbán Gyula, Szabó László és Somogyi János – korábban, a katonai bevonulás előtt érettségi vizsgát tehettek.

Az 1918-19-es tanévben az infláció következményeként a tandíjat felemelték a duplájára, így az évi tandíj 400 korona lett, a beiratkozási díj változatlanul 26 korona maradt. A női kereskedelmi szaktanfolyam díja is duplájára emelkedett, 300 koronára. A tandíjakat szeptember 1-jén és február 1-jén két egyenlő részletben, kérelmezésre négy egyenlő részletben is lehetett fizetni. A szegény sorsú, de jó előmenetelű, példás magaviseletű tanulók fél, illetve egész tandíjmentességet kérhettek hatósági szegénységi bizonyítvány becsatolásával.

A háborút követő forradalmi események az iskola működését még nehezebbé tették. Az iskola vörös katonai beszállásolási hely és irányító központ volt.

A két világháború közötti időszak

A Tanácsköztársaság bukása után a Horthy-korszak iskolai és művelődési politikája érvényesült itt is. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a 160500/1919.B.XII.sz. rendeletével az iskolát négy évfolyamú felsőkereskedelmi iskolává emelte és új tantárgyfelosztást írt elő, mely az alábbiak szerint módosult:

Tárgy	I.	II.	III.	IV.
	évfolyam heti óraszám			
1. Hit- és erkölcsstan	1	1	1	1
2. Magyar fogalmazás és irodalom	3	3	3	3
3. Történelem	–	2	2	2
4. Jogi ismeretek	–	–	2	2
5. Közgazdasági ismeretek	–	–	2	2
6. Földrajz	2	2	2	2
7. Áruismeret	2	2	2	2
8. Természettan	2	2	–	–
9. Mennyiségtan és politikai számtan	2	2	2	2
10. Kereskedelmi számtan	3	3	3	3
11. Könyvvitel	2	3	2	–
12. Magyar levelezés és a kereskedelmi ismeretek	2	2	2	–
13. Gyakorló iroda	–	–	–	4
14. Német nyelv és levelezés	4	4	3	3
15. Francia nyelv	–	–	4	4
16. Szépírás	2	–	–	–
17. Gyorsírás	3	2	–	–
18. Gépirás	2	2	–	–
19. Testgyakorlás és egészségstan	2	2	2	2

A női kereskedelmi szaktanfolyamon is módosították a tantárgyakat és a heti órák számát a következőként:

Tárgy	Heti óraszám
1. Magyar nyelv	2
2. Kereskedelmi levelezés és kereskedelmi ismeretek	3
3. Német nyelv és levelezés	4
4. Kereskedelmi számtan	4
5. Könyvvitel	3
6. Szépírás	2
7. Gyorsírás	4
8. Gépirás	4
9. Kereskedelmi földrajz	2
10. Testgyakorlás és egészségstan	2
Összesen:	30

A 160501-1919.B.R.XII. sz. vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet értelmében a tanévtől kezdődően azok, akik a tanfolyamot jeles vagy jó eredménnyel elvégezték, felvehetőek lettek a négyéves női felsőkereskedelmi iskola II. évfolyamába, ha algebrából, fizikából és áruismeretből sikeres különbözeti vizsgát tettek.

A politikai viszonyokra, változásokra tekintettel, a határkijelölés bizonytalansága miatt az 1919-20-as tanévre a szokásosnál sokkal kevesebben, csak 27-en iratkoztak be, a felső-zempléni területről alig jöttek. Bár lehetőség lett volna már a női szaktanfolyamot sikeresen elvégzők között az iskola II. évfolyamába való az átlépésre, de ezzel nem éltek a tanulók.

Az igazgatói jelentésben a következőket olvashatjuk az évkezdésről: *„A vörös uralom miatt júliusban beiratás nem volt. A szeptemberi beiratások elsejéttől harmadikáig tartottak... Tekintettel arra, hogy ... iskolánkat ...meglehetősen megrongálták, amit csak szeptember első felében hozhattunk rendbe, a tanévet szeptember 18-án nyitottam meg, a rendes tanítás pedig szeptember 19-én vette kezdetét.”*⁷

A tandíjról az új rendelkezések szerint a felsőkereskedelmiben és a női szaktanfolyamon egyaránt kimondták: *„közepes módú szülőknek 400 koronában, a vagyonosabb szülőknek pedig 1000 koronában állapítottuk meg. A szegénysorsú és jó előmenetelű tanulók tandíjkedvezményt, tandíjmentességet élveznek.”*⁸

A tanévben az oktató-nevelő munka nem volt zökkenőmentes, új helyettes tanárok jöttek a homonnai felsőkereskedelmiből, a régiiek közül pedig áthelyezését kérte két tanár. Február hónapban „spanyol nátha járvány” miatt szünetelt a tanítás, és a betegségek, kimaradások miatt 91-re csökkent a létszám, de az iskola magas követelményeire jellemző, hogy ebből a kis létszámból is csak 59 tanuló felelt meg, mégpedig 2 jeles, 12 jó, 45 elégséges eredménnyel. 32 tanuló megbukott, 5 tanuló egy tárgyból, 19 két tárgyból és 8 tanuló három vagy több tantárgyból. A megemelt szintű képzésre tekintettel ebben az évben érettségizők nem voltak. A magántanulók száma 10 volt, így összesen 101 tanulót osztályozhattak a tanárok, a női szaktanfolyam résztvevőinek száma 40 volt.

Az 1920-21-es tanév a tanulói létszám alakulása szempontjából a mélypontot jelentette, amikor a határkijelölés miatt a beiskolázási körzet megcsappant, nemcsak hogy kevesebb első jelentkezett, hanem az előző évfolyamokban itt járt tanulók közül is többen elhagyták az iskolát. Ezért volt, hogy míg az előző tanév végén például 43 másodikos végzett, az új tanévben már csak 23-an végeztek a harmadik évfolyamon. A négy évfolyamúvá lett iskolai létszám sem érte el a korábbi évek átlagát, mikor még csak három évfolyam adta ki a tanulók számát. Az iskola elhelyezése, felszereltsége az 1920-as években sem sokat javult. A Munkácsy u. 11. szám alatti épületben a tulajdonos beleegyezésével újabb tan-

---

⁷ Sátoraljauhely R T város államilag segélyezett Felső kereskedelmi Iskolájának és Női Kereskedelmi Iskolájának Értesítője az 1919-1920. tanévről. Közli: Debreczeni Áron igazgató. 3. o.

⁸ Sátoraljauhely R T város államilag segélyezett Felső kereskedelmi Iskolájának és Női Kereskedelmi Iskolájának Értesítője az 1919-1920. tanévről. Közli: Debreczeni Áron igazgató. 12. o.

termeket alakítottak ki, de az intézetnek nem volt tornaterme, ezért az állami polgári leányiskola tornatermébe kellett járni, illetve jó idő esetén a Dianna-kertben, télen pedig néha a jégpályán tartották a tornaórákat.

1922-től a szülők anyagi helyzetétől és a tanulmányi eredménytől függően a következő tandíjat állapították meg:

I. fok. 1000 korona,

II. fok. 2000 korona,

III. fok. 3000 korona.

Érdekesség az iskola történetében, hogy 1924-ben a nagy infláció miatt nem készpénzben, hanem természetben kérték a tandíjat. Ennek mérséklését sok szülő kérvényezte, hiszen a tandíj fejében megállapított 4-9 mázsa búza nagy terhet jelentett a szegényebb körülmények között élő családoknak.

Dr. Szabó Sándor, a Sárospataki Jogakadémia tanára kérelmében arra hivatkozott, hogy 6 gyermeket tanított, és kérte, hogy az itteni kereskedelmibe járó Zoltán nevű fia tandíjaként kiszabott 4 mázsa búzát, vagy annak pénzértékét, a 440.000 koronát mérsékeljék, vagy engedjék el.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter 65745 VI.Ü. o. sz. 1924. július 9-én kelt rendeletével új tandíjakat állapított meg: 2.000.000 korona az első évfolyamnak, a többieknek pedig 2.500.000 korona.

1925-től működött az iskolában az Ifjúsági Segítő Egyesület, melynek célját a jóváhagyott alapszabály a következőképpen rögzítette: „... *Sátorlajújhely város felső kereskedelmi iskolájának szegénysorsú, szorgalmas és jó-viseletű tanulóit iskolai könyvekkel, füzetekkel, pénz vagy ruhaszállal lássa el. Tőkéket gyűjt és az adományokból befolyt pénzt takarékpénztárba vagy kamatozó állampapírokba helyezi el.*”

A segélykör működése sok tanuló számára nagy segítséget jelenthetett, hiszen az 1927-28-as tanévben is 73 tanuló élt az egyesület által felkínált lehetőséggel.

A segélykör mellett folyamatosan működött a Széchenyi Önképzőkör is, mely lehetőséget teremtett a tanulók számára „irodalmi vénájuk” megmutatására, valamint a kör tanulói adták az énekkarral kiegészülve az irodalmi műsorokat is.

Szép eredményeket ért el az 1926 óta működő ifjúsági sportkör is. Különösen a „játék-szakosztály”, ezen belül is labdarúgás volt sikeres, hiszen 1928-ban megnyerték a „Hősök napján” rendezett városi tornát és így a vándorkupa büszke birtokosai lehettek, amit a következő évben meg is tartottak. De működött még a sportkörön belül torna-, atlétikai, vívó- és turisztikai szakosztály is. Különösen értékelendő ez a pezsgő sportélet, ha számításba vesszük, hogy az iskolának se tornaterme, se pályája, sőt még a sportolásra alkalmas udvara sem volt.

1928 júniusában gr. Klebelsberg Kúnó kultuszminiszter, Nagy Zsigmond miniszteri tanácsos és dr. Schack Béla királyi főigazgató tett látogatást az iskolában. A következő tanévben pedig Kornis Gyula államtitkár járt itt.

Az 1930-as években a tanulói létszám csökkent, ennek oka lehetett, hogy a háborús években kevesebb gyerek született, és a gazdasági válság hatására nehezebb volt előteremteni a három kategóriában a 120, 196, 256 pengős tandíjat.

1931-ben megalakult és 1932-től dr. Schack Béla nevét vette fel a gyorsíró kör, melynek tagjai országos versenyeken is jó eredményt értek el.

Az iskola oktató-nevelő munkája egyenletesen jó maradt. A tantestületi értekezletek jegyzőkönyvéből, igazgatói jelentésekből tartalmas szervezeti, tanulmányi, önképzőköri, sportélet figyelhető meg. Magasabb szintű iskolai rendezvények, gazdag élményt adó kirándulások történtek. A tantestület tagjai bekapcsolódtak a város és a megye társadalmi és irodalmi életébe, többen a Kossuth Kaszinónak és a Kazinczy Körnek elnökségi tagjai lettek, történetkutatást, hírlapírói és irodalmi munkásságot is kifejtettek.

Az 1930-31-es tanévben igazgatóváltás következett be az intézmény élén, hiszen Debreczeni Áron nyugdíjba vonult, s helyét az iskola élén egy évre dr. Visegrádi János helyettesként vette át, amíg a következő évben a fenntartó Sorger Miksát bízta meg az iskola vezetésével, majd tőle 1934-től Mathisz József vette át az intézet vezetését.

A 30-as évek második felében a tanári és az ifjúsági könyvtár jelentős állománnyal gyarapodott, 944 kötetre bővült, a kémiai, áruismereti, földrajzi szertár fejlődött, a történelem oktatásához szükséges szemléltető képek, térképek száma 22-re nőtt. Az írógéppállomány megújult, kibővült az oktatáshoz nélkülözhetetlen modern gépekkel. 1934-ben az iskolának 13 db írógépe volt.

A kor politikai hangulatát tükrözték az iskolai ünnepek, műsoros estek, előadások. Jelentős kulturális és sporteredményeket ért el a Szirmay Antal nevét viselő cserkészcsapat, mely a honvédelmi táborozásaival, gyakorlataival előképzést adott a katonai szolgálatra.

Anyakönyvrészlet 1933-ból

1934-ben megalakult a Sátoraljaújhelyi Városi Felső Kereskedelmi Iskola Végzett Tanulóinak Szövetsége és megrendezték a „Hegyaljai Hét” programját. Az iskola volt diákjai elkészítették a hősi halottak emléktábláját és május 31-én, az iskola fennállásának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen le is

leplezték. Az intézmény díszzászlóját dr. Orbán Kálmánné zászlóánya jelenlétében szentelték fel.

Az 1936-37-es tanévben az iskolának helyet adó épületen átalakításokat végeztek, új tantermeket nyitottak és ezzel párhuzamosan beindult az eddig egy évfolyamos női szakiskola második évfolyamán is a képzés. Tartalmasabbak lettek a tanulmányi kirándulások, a Szirmay Antal cserkészcsapat Visegrádi János vezetésével pedig az újhelyi vár feltárásába kezdett, a munkákat a polgári iskolások is segítették.

Az év során jelentősen megnőtt a női kereskedelmi szaktanfolyam hallgatóinak száma. Az első évfolyamra 35-en jártak - év közben 4-en kimaradtak -, míg a második évfolyamra 10-en. A megnövekedett leánytanulói létszámhoz 4 tanárnőt alkalmazott az iskolavezetés. Jellemző a leányok szorgalmára, hogy a két évfolyamból senki sem bukott meg és többen kiváló eredményekkel dicsekedhettek.

A következő tanévben jelentősen megnőtt a beiratkozott tanulók száma, az előző évhez viszonyítva 23-mal, különösen az első évfolyamra jöttek sokan, 49-en. A növekedés okát az igazgatói jelentés is abban látta, hogy *„városunk szülői lassanként fölismerik, hogy gyermekeik jövő boldogulása ma főként közgazdasági pályákon biztosított. A tanári kar azokat a tanulókat, akiknek a haladását nem látta biztosítva, más pályákra tanácsolta.”*

Az igazgatótanács mérsékelte a tandíjakat is: I. évfolyam 110 pengő, II-III-IV. évfolyam 160, a beiratkozási díj 30 pengő. Tandíjmentességet a legalább jó rendű eredményt elért gyermekek kaphattak, és csak a második évfolyamtól.

A Felvidék visszatérésével megnövekedett a vonzáskörzet, ami megmutatkozott a további létszámnövekedéseken. Bevezették, hogy az ünnepélyes tanévnnyitón az elsősök fogadalmat tettek az iskolai szabályok betartására, a felsősök „bajtársul” fogadták a belépő alsósokat, ünnepi külsőségek között elvonultak az iskolai és a nemzeti zászló előtt és megkapták az intézeti sapka viselésének jogát.

Az 1939-40-es tanévben az I. évfolyamra 73 tanuló iratkozott be, őket két osztályra osztották, ezzel megindult a párhuzamos osztályok sora. Az épület zsúfoltsága miatt egy osztályt a polgári fiúiskolába oktattak. Az iskolának kezdetben gondja volt a messzebről jött tanulók elhelyezésével, hiszen kollégium hiányában csak házaknál, rokonsaládoknál lakhattak a növendékek, a közelebb lakók bejárhattak. A bejárást csak szükségmegoldásnak tekintették, mely negatív eredménnyel hatott a tanulásra.

Az iskola tanári karában is jelentős változások következtek be 1940-ben. Csippék Bélát Ungváron kérték fel az ottani felső kereskedelmi iskola megszervezésére, de ebben az évben ment nyugdíjba Kardos Ignác és dr. Visegrádi János is. Ebben az évbe hunyt el az iskola megalapítását végző Debreczeni Áron nyugalmazott igazgató is.

Országos kezdeményezésre itt is megalakult a Diákkaptár. Ennek tagjai hasznos hulladékok gyűjtésével, eladásával jelentős pénzüsszeget, 1900 pengőt gyűjtöttek. A város polgármesterétől kapott földterületen kertészkedéssel is foglalkoztak az önkéntes munkát végző tanulók.

A 40-es évek első felében a párhuzamossá fejlődött négy évfolyam nyolc osztályában és a női szaktanfolyam két évfolyamában nemcsak a tanulói létszám és az érettségizettek száma növekedett meg jelentősen, hanem a tanári karé is, 22 főre. A régi kiváló pedagógusok, szaktanárok mellé olyan fiatalok jöttek, akik később az átalakulásnak fő részeseivé lettek, mint például a Dankó tanárházaspár vagy Böröcz Gyula későbbi igazgató és felesége. Az iskola elhelyezése, a tárgyi feltételek is javultak, a szomszédos épületrészek birtokbavételével új tantermeket, szertárakat alakítottak ki, tágasabb lett az iroda és a tanári szoba. Bővült az udvar is, melyet fásítottak, parkosítottak, és a mintegy 1000 négyzetméter terület alkalmas volt tornaórák megtartására is. A tanulmányi színvonal emelésére azt a szigorú rendelkezést hozták, hogy a gyenge tanulók nem járhattak haza, kötelező volt a bentlakás, a hazajáró diákok pedig a vonatok indulásáig az iskolában készülhettek a másnapi feladatokra. Bár háborús évek voltak, mégis különféle adományokból növekedett a kiváló tanulók segítése, jutalmazása.

Némi változást hozott, hogy az 1940-41-es tanévtől a Kereskedelmi Középiskola elnevezést kapta a korábbi felsőkereskedelmi. Módosulás történt a tankönyvekben, a tanítási anyagban, ezek a változások nyomon követhetők az igazgatói jelentésekből, tantestületi jegyzőkönyvekből. Az iskola fenntartója továbbra is Sátoraljújhely megyei város maradt, de az I. fokú felügyeleti hatóság a Kassai Tankerületi Főigazgatóság lett.⁹ A felsőbb felügyeletet a vallás- és közoktatásügyi, valamint a kereskedelemügyi minisztérium gyakorolta. Minden évben megújították a szaktanfolyam működéséről a kérelmet.

Utolsó ballagások egyike a Ló-közben

⁹ Sátoraljújhely megyei város Kereskedelmi Középiskolájának évkönyve 1942-43. Szerkesztette Mathisz József igazgató. 7.o.

Az 1943-44-es tanévet már nem tudták zavartalanul folytatni és befejezni. Felsőbb rendelkezésre február 17-től az intézetet, április 1-től a női szaktanfolyam tantermeit is katonai célra vették igénybe. Az oktatást februártól március végéig a polgári fiúiskolában és a női kereskedelmi szaktanfolyam termeiben folytatták napi 4 órában. Az évet miniszteri rendeletre április 1-jén zárták be. Április 21-től pedig a zsidó gettó része lett az iskola épülete is.

A háború befejezése utáni megújulásról az igazgatói jelentésben ez olvasható: „1945. január 2. a tanítás megindult az első kitakarított tanteremben. Az iskolaépület súlyosan károsodott a világháborúban. Optimizmus, lelkes hit és kemény akarat kellett ahhoz, hogy Böröcz Gyula megbízott igazgatóval az a néhány nevelő, akiket a háború vihara nem sodort el a városból, megkezdje a romok eltakarítását és az újjáépítés, nevelés munkáját. Tanárok, diákok láttak munkához, néhány nap leforgása alatt egy tanterem úgy ahogy készen állott a tanulók fogadására. Amint lassanként visszaszivárogtak az elmenekült vagy vidéken megbúzódo diákok, viszonylag gyorsult a helyreállítási munka üteme. A tanárok, tanulók, szülők három tantermet hoztak olyan állapotba, hogy tanításra alkalmas lett. A 270 tanuló tavasszal már 7 tanár és 2 óraadó tanította minden szemléltető eszköz nélkül, mert azok a háborúban tönkrementek.”

A beírt tanulók közül nem jöttek vissza 154-en. Részben hadifogságban voltak, többen – Ihnát János, Lénárt Ödön, Mártonfalvy Viktor és Simon József – hősi halált haltak, részben pedig, az évkönyv tanúsága szerint, Németországban vagy máshol fogolytáborban voltak.

Az évkönyveket vizsgálva szembeűnő a háború alatt és után az izraelita vallású tanulók számának jelentős visszaesése. Az iskola 1944-45. évi évkönyvében mindösszesen egy tanuló, Izsák Dénes volt izraelita vallású. Ennek az oka az, hogy a zsidó polgárok egy része, míg tehetete, elmenekült, vagy a háború alatt a holokauszt áldozatává vált.

Az iskolai élet a régi keretek között folytatódott, ezt bizonyítja a Népújság 1945. március 17-i száma, amely beszámol róla, hogy az iskola szokásos ünnepsége a Kossuth-szobor körül ünnepélyesen zajlott le, a tanulók műsorával, énekkarával és szavalatával. Az iskola demokratikus átalakulásának szellemében született a vallás- és közoktatásügyi miniszter 91291/1945. III. sz. rendelete, mely előírta, hogy a tantestületek tagjai az év augusztusában „demokratikus átképző tanfolyamon” vegyenek részt. Akik a nyári időszakban nem tudtak megjelenni, azoknak a következő évben kötelezően „világnézeti átképzésen” kellett részt venni.

Az 1945-46-os tanévtől megindult és rendszeressé vált a felnőttoktatás, majd az esti tagozat és a dolgozók esti iskolája, így a nappali, felnőtt és esti tagozaton összesen 443 tanuló volt (306 fiú, 137 leány), 10 osztályban az iskola történetében ez volt az addigi legnagyobb tanulólétszám.

A következő tanévben a tanulói létszám jelentős csökkenése tapasztalható, hiszen a határon túli vonzáskörzetekből már nem jöhettek a tanulók. Kollégium hiányában problémát jelentett a vidéki tanulók elhelyezése is. Az új forint bevezetése után a beiratkozási díjat 40 forintban, a tandíjat jövedelemtől függően 50 forintig állapították meg, de megfelelő feltételek esetén

lehetett mentességet kapni. Ettől az évtől lehetett orosz nyelvet is tanulni rendkívüli tárgyként.

Az oktatás meglehetősen mostoha körülmények között indulhatott meg, ha hihetünk a Zempléni Kis Újság tudósításának: „A város szívében járunk, szűk mellékutcáskában, ósdi, kopott házak között. A látvány, amit a városi kereskedelmi iskola megviselt, földszintes épülete nyújt: lehangoló. Deszkákkal spalettázott, töredezett ablakok ásitanak a járókelőkre. Az első udvari lakás az altiszte, szemközt dísztelen előszobán át az igazgatói irodába látni. Kicsi, levegőtlen zughelyiség ez, mely-egyszersmind tanári szoba is. Itt bonyolítják le a tanári konferenciákat, s itt fogadják az érdeklő, tanácskérő szülőket. Szekrény, térképek, néhány székek, jóformán alig van más bútorzat... Nem is olyan régen a háború utolsó hónapjaiban még lóistállót tartottak itt, de lovak szállásbelye volt az épület valamennyi helyisége is. Benyitunk a tantermekbe, ahol a nyári unalom pókbálója terped a szögletekben, a zöldre-barnára fakult padok egymásra hajigálva meredeznek az üres mennyezet felé. Hézagos fapadló, málló vakolat, a falakon ökölnyi repedések. S mind a 9 tanteremben ugyanez a látvány”¹⁰

Az áldatlan állapotokon a még ugyanebben az év augusztusában a városba látogató Rónai Sándor kereskedelmi és szövetkezetügyi miniszter segítségével sikerült úrrá lenni, hiszen a város megvásárolta 40000 forintért a Dókus-örökösöktől az eddig bérelt épületet, és így felhasználhatóvá vált a miniszteri támogatás.¹¹

A korabeli sajtó tudósítása szerint megoldódik a vidéki tanulók elhelyezési problémája is, hiszen a Kossuth Lajos Diákotthon a II. Rákóczi Ferenc és a Kádár Kata Népi Kollégiumok 24 fiú és 28 leány tanulónak biztosítottak elhelyezést. „Szeptember 1-re 30 férőbellel megnyílik a Kossuth Lajos Diákotthon, a zempléni szegénysorsú, vidéki tanulók korszerű otthona. Sátoraljaiújhely iskoláinak fejlődését legjobban az akadályozza, hogy az egész városban nincs egyetlen egy nagyobb befogadó képességű diákotthon sem. Bár iskolái, főleg a kereskedelmi középiskola igen sok vidéki tanulót nevelnek, ezek kénytelenek voltak a hosszú és fárasztó utazást választani, hogy tanulhassanak, mert magánszemélyeknél a magas ellátási díjakat képtelenek voltak kifizetni... Szeptember 1-re megnyílik a Kossuth Lajos Diákotthon, ahová a vidéki szegénysorsú, diákok nyernek felvételt. Pályázhatnak bármilyen foglalkozású, szegény sorsú szülők gyermekei, akik anyagi körülményeik miatt a lakásellátási díjakat Sátoraljaiújhelyben nem tudják megfizetni. A Kossuth Lajos Diákotthon a volt Dókus-kastélyban nyer elhelyezést. A kollégium tagjai lakást és kosztot kapnak, amelyért 10-50.- Ft-ot kell havonta fizetniük, de több teljesen ingyenes hely is lesz, amelyet a legszegényebb sorsú és legkiválóbb tanulók részére tartanak fenn... A kollégium igazgi otthona lesz a szegénysorsú diákoknak, ahol gondos és szakzszerű pedagógusvezetés mellett szép kert biztosítja az egészséges tanulási, sportolási és nemes szórakozási lehetőségeket.”¹²

A városi képviselő-testület határozott 8 új tanári állás létrehozásáról, melynek a költségeit a felügyelő kereskedelmi és szövetkezetügyi minisztérium állta. Így az

---

¹⁰ Zempléni Kis Újság 1947. július 13.

¹¹ Zemplén Vármegye Törvényhatósági Bizottságának határozata 11890/1948

¹² Zempléni Barátság, 1947. augusztus 30.

1947-48-as tanévre konszolidálódtak az oktatás tárgyi és személyi feltételei, bár még mindig rendkívül nehéz körülmények között folyt az oktató-nevelő munka. A korábban működő diákkörök mellett (segítőegyesület, sportkör, cserkészcsapat) önképzőkör, gyors- és gépírókör, diákönkormányzat működött, bevezették az orosz nyelv tanítását. Az üzemlátogatások, üzemi gyakorlatok tovább folytatódtak.

Az iskola fenntartója továbbra is a város, a felügyeleti jogot a Kereskedelem- és Szövetkezetiügyi Minisztérium gyakorolta.

A szélén erősen megfakult, tabló helyett a Munkácsy utcai iskolaudvaron készült fotó az 1949-ben végzett osztályról

Az államosítástól a rendszerváltásig

Az 1948-ban országosan elrendelt, az iskolában azonban csak 1949 nyarán és őszén végrehajtott államosítás nem jelentett olyan mélyreható változást, mint az egyházi vagy korábban magánkézen működő tanintézetekben. Simonits Sándor igazgató így emlékezett vissza az eseményekre: *„Iskolánk eredetileg városi iskola volt, tehát államosítása nem volt olyan nagy borderejű, mint az egyházi iskoláké. Kálmán József tanfelügyelő átadta az államosításról szóló rendeletet Kovásznyai Rezső megbízott igazgatónak, mi pedig egyszerűen tudomásul vettük, hogy az új tanévben (1949-50) már mint állami iskola működünk.”*

Az államosításnak egy szempontból mégis nagy jelentősége volt, hiszen a tandíj jelentős mértékű csökkentése lehetőséget teremtett a dolgozó, kevesebb jövedelmű szülők gyerekeinek a beiratkozására is. Mindezt a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1949-ben hozott rendelete szabályozta: *„... a középiskola nyilvános vagy magántanulója után az 1949-50-es iskolai évtől kezdve tandíj címén évi 200 forintot kell fizetni..., ... más címen díjat szedni nem szabad...”*. A rendelet gondoskodott a rászorultak tandíjkedvezményeiről is 50%, 75%, illetve akár 100% mértékben is. Az első osztályosok számára teljes tandíjmentesség járt.

Az ideológiai változások természetesen az iskolában is érződtek. Ebbe engednek bepillantást az iskola DISZ szervezetének jegyzőkönyvei, ezekben olvasható az 1952. évi február 1-jén tartott vezetőségi ülésről *„Rákosi elvtárs születésnapjára”* a vezetőség felajánlása, hogy *„minden reggel $\frac{3}{4}$ 8-ra minden diák be fog jönni, hogy az osztályban átvegyék a napi anyagot”*. A jegyzőkönyvekben találkozhatunk a kor tipikus terminológiájával, hírt kapunk *„a hibák kijavításáról”* szóló előadásról, melynek címe *„Harc a klerikális reakció ellen”*.

Az iskola neve is megváltozott: az Állami Kereskedelmi Középiskola elnevezést kapta. Az államosítás után is tovább folyt a meglehetősen leromlott épület korszerűsítése, amiben a diákság és a szülők is tevékenyen részt vettek. Mindezekről a korabeli jegyzőkönyvekből kaphatunk képet. Az oktatás 9 tanteremben, és 1 gépiróteremben folyt, tornaterem nélkül. A tanulói létszám 350 fő volt (163 leány és 187 fiú) 9 osztályban (a IV. évfolyamon 3 osztályban).

Az iskola felügyelete 1948. augusztus 1-től átkerült a belkereskedelmi tárcától a Vallás- és Közoktatási Minisztériumhoz, ami az iskola nevének ismételt megváltoztatásával járt: Állami Közgazdasági Gimnáziumra keresztelték át. Ezen a néven azonban mindössze egy tanéven át működött, mert a következő, 1950-51-es tanévben már Állami Közgazdasági Középiskola néven pecsételik le az anyakönyveket és iskolai bizonyítványokat, hogy aztán az 1953-54-es tanévtől jó 10 éven át Közgazdasági Technikum mezőgazdasági tagozataként töltse be nevelési és oktatási feladatait.

A gyakori névváltozások mögött ma már nem nehéz felfedeznünk az iskolatípus helykeresését a megváltozott társadalmi-gazdasági viszonyok között. A fordulat éve után megszilárdult állami és politikai irányítás kereste az iskola számára leginkább megfelelő képzési formát.

Ilyen gazdaságpolitikai összefüggésben természetes, hogy a felettes szervek az iskolatípusnak nem a háborút megelőző hagyományos kereskedelmi szakképzés vonalán látták a jövőjét, hanem a fejlődésben lévő ágazatok (ipar, nagyüzemi mezőgazdaság) napi adminisztrációját szakszerűen ellátó közgazdászképzésben. Sok középfokú bérelszámolóra, könyvelőre, statisztikusra volt tehát szükség. Ilyen megfontolások alapján döntöttek az újhelyi egykori Felső Kereskedelmi Középiskola sorsáról is úgy, hogy fokozatosan alakuljon át mezőgazdasági tagozatú Közgazdasági Technikummá.

Nemcsak tanítási órákból állt a diákélet, mutatja a diákszínjátszókról 1953-ban készült kép

Az irányító szervek számára ez a profilváltás természetesnek tűnhetett, hiszen abban az időszakban a városban és a vonzáskörzetéhez tartozó (akkor még szinte megyényi) járásban is a mezőgazdasági keresők száma közel ötszöröse volt az iparban foglalkoztatott dolgozókének. Az iskola számára azonban ez a döntés sokéves problémát jelentett. Ebben az időszakban az elhibázott agrárpolitika, az erőszakos begyűjtések, a gazdaságilag rendkívül gyenge és bizonytalan jövőjű termelőszövetkezetek nem tették népszerűvé a mezőgazdasági szakirányban folytatott tanulmányokat. Talán ez a magyarázata annak is, hogy a nevelőtestület azokban az években gyakran panaszkodta, hogy a mezőgazdasági specializáció iránt nincs akkora érdeklődés, mint volna az ipari vagy pénzügyi specializáció iránt, ezért újra és újra javaslatot tett ilyen irányultságú osztályok szervezésére.

Sok nehézséget okozott az úgynevezett 5+1-es képzés bevezetése is. Mert amilyen természetes volt akkoriban, hogy a közgazdász növendék legyen tisztában a mezőgazdasági termelés technológiai folyamataival (a talajműveléssel, a metszéssel, a gyümölcsfa-telepítéssel, a várható állatszaporulattal stb.), annyira nehéz volt megszervezni a heti egynapos mezőgazdasági termelési gyakorlatokat és biztosítani hozzá a megfelelő képzettségű szakembereket. Ezeket a fontos gyakorlati feladatokat végül is a Tokaj-hegylajai Állami Pincegazdaságban, illetve esetenként

a helyi „Új Erő” Termelőszövetkezetben oldották meg. Ezeken a heti egynapos szakmai gyakorlatokon az I-II. osztályosok a mezőgazdasági termelés technológiai folyamataival, a III-IV. évfolyamok pedig a könyvelés, tervezés, statisztika üzemi gyakorlati módszereivel ismerkedtek meg.

Hogy ennek a profilváltással együtt járó bizonytalankodásnak volt-e hatása az iskola iránti érdeklődésre, a végzettek továbbtanulására, illetve elhelyezkedésére, adatok hiányában ma már nehéz megmondani. Az iskolai dokumentumok (naplók és anyakönyvek) és a visszaemlékezések nem bizonyítanak számottevő visszaesést. Az osztályonként 40 fős létszámok inkább azt bizonyítják, hogy az iskolának nem voltak beiskolázási gondjai.

A profilváltással egy időben egy másik látványos átalakulás is végbement. A hajdani szinte kizárólag fiúiskola az államosítás után fokozatosan alakult át leányiskolává. A fordulópontot talán épp az 1950-51-es tanév jelentette, amikor nagyjából 50-50%-os volt még a leányok és fiúk aránya.

A lányok aránya nem utolsó sorban azért nőtt, mert megjelent a gépíró-gyorsíró, irodakezelő szak. A képen az 1953-ban végzettek láthatók.

Az iskolának továbbra sem voltak beiskolázási gondjai, hiszen egy 1959-es jegyzőkönyvből az derül ki, hogy a felvett 70 diákon kívül 118 főt el kellett utasítani. Közben az iskola átköltözött a mai helyére, a Kazinczy út 12. szám alatti egykori zárda épületébe. A keretszám emelésének elsősorban az iskola szűkös volta jelentette a legfőbb akadályát, hiszen egy épületben működött az általános leányiskola egyik felével, a Zeneiskolával és az általános iskola menzájával is.

Még inkább érzékelteti az iskola nehéz helyzetét, ha figyelembe vesszük azt is, hogy 1945-től folyamatosan, a kor gyakorlatának megfelelően az iskolánkban is

megindult a felnőttképzés. 1945-49 között ugyan még csak egy osztállyal, de 1948-tól fokozatosan négy osztályra bővült a Dolgozók Közgazdasági Középiskolája, majd Technikuma. 1958-tól pedig általános közgazdasági képzési céllal a levelező oktatás, sőt 1961-től annak kihelyezett pénzügyi tagozata is megkezdte a működését. Beiskolázásukkal nem igen lehetett gond, hiszen még a 60-as években is arról panaszkodnak a jegyzőkönyvek, hogy meglehetősen magas a jelentkezések száma, tanérvnyító utasításban a főhatóságoknak kell szabályozniuk, hogy kik vehetők fel: „... akiknek a munkájához a magasabb tudás és képzés elengedhetlenül szükséges.”

Ballagók 1961-ben, az 50 éves iskolában

1965-ben a közgazdasági képzés megérett egy újabb átszervezésre. Ennek célját abban határozták meg, hogy a középiskola olyan általános műveltséget és szakmai képzést nyújtson, amelynek birtokában a képzés irányának megfelelő szakterületen az itt végzett szakember bizonyos részfolyamatok irányítására legyen képes, de egyúttal feleljen meg a szakirányú továbbtanulás feltételeinek is. Sátoraljaújhelyben az átszervezésre az 1965-66-os tanévvel kezdődően folyamatosan került sor. Az első szakközépiskolai osztályok 1969-ben érettségiztek. Az iskola akkori igazgatója már 1964 decemberében kérte a Megyei Tanács művelődési osztályától „... hogy az 1965-66-os tanévben induló két közgazdasági szakközépiskolai első osztály közül az egyik gép-gyorsíró - általános ügyviteli, a másik mezőgazdasági szakmai gyakorlatot folytató általános számviteli osztály lehessen. Az ilyen irányú szakosítás megfelelne mind a helyi, mind a vidéki szükségletnek!”¹³ - írja indoklásában Simonits Sándor igazgató.

¹³ Simonits Sándor igazgató levele a Megyei Tanács Művelődési Osztályának

A korábbi mezőgazdasági specializáció elég sok negatív tapasztalata után meglepőnek tűnhet, hogy most az új szakközépiskolai osztályok szervezése idején maga az igazgató javasolja a mezőgazdasági specializációt. Pedig ha jól belegondolunk, az igazgató logikusan járt el, és a valóságos helyi szükséglet alapos ismeretében tette meg javaslatát. A mezőgazdasági átalakulás befejezése után, a 60-as évek közepére a termelősövetkezetek többé-kevésbé megerősödtek, vagyis egyre vonzóbbak lettek, egyre biztosabb megélhetést garantáltak tagjaik számára. Bizonyosan ezért voltak népszerűek a pályaválasztás előtt álló fiatalok előtt is. A további specializációt jelentő harmadik, ipari számviteli osztály beindításának valószínűleg az szabott gátat, hogy az iskolaépületben ez már nem fért volna el. Ezt látszik alátámasztani az a tény is, hogy a 60-as évek végétől a mindenkori számviteli osztály irányultságát évente változtatva, hol ipari, hol mezőgazdasági szakiránnyal indították. Erre a furcsa gyakorlatra nem volt példa az országban. 1975-76-ban pedig, igaz, hogy csak ebben a tanévben, az igazgatási-ügyviteli osztály mellett két számviteli-gazdálkodási tanulócsoporthot is indítottak.

Az iskolaépület felújítása közben 1981-ben készült fotó
(A felvételt Tornay Gyula építész-mérnök, egykori keris diák készítette.)

Az iskola épületének felújítása (1979. november - 1982. április) után az elhelyezés feltételei az átmeneti időszak viszontagságait követően jelentősen javultak, különösen akkor, amikor 1986 őszén megkapta az iskola az 5. Számú Általános Iskola által elfoglalt tantermeket. (Az oktatás a felújítás időszakában a Zója Középiskolai Leánykollégium tanulóhelyiségeiben és a Kazinczy u. 18. szám alatti épületben – ügyviteli és gépiróterem, tanári szoba és az irodák – zajlott, ami nem kis megpróbáltatás volt a tanárok és a diákok számára, hiszen a két épület közötti távolság körülbelül két kilométer.)

Az épület 1982-ben, a felújítás után

A kedvezőbb körülmények lehetőséget adtak a további fejlesztésekre. 1986 szeptemberétől beindult rendszeresen a harmadik szakközépiskolai osztály az 1984 szeptemberéről megyei kezdeményezésre már működő gépiró és gyorsíró szakiskolai osztály mellett. Ezt a szerkezetet csak a rendszerváltást követő társadalmi-gazdasági változásokból eredő igények változtatták meg.

A képzési szerkezet 1990 és 1998 között

Az iskola életében az 1990-91-es tanév volt, amikor a hagyományos képzési rendszerben működött: számviteli-gazdálkodási, valamint igazgatási-ügyviteli szakközépiskolai és gép-gyorsíró szakiskolai képzést folytatott. 1990 szeptemberében két számviteli-gazdálkodási, egy igazgatási ügyintézői és egy gép-gyorsíró osztály indult az iskolában.

Az iskola alkalmazkodóképességét bizonyítja azonban, hogy napirenden volt új szakirányú osztályok beindításának a lehetősége egy programozó és egy idegen nyelvi osztály beindításával, ami a következő években meghatározóvá is vált az iskola képzési szerkezetében.

Ahonnan indult a számítástechnikai oktatás: a „korszerű” Commodore-ok a 80-as évek végén

Az 1991-92-es tanévtől kezdődően korszerűsítésre került sor. Ebben az évben a korábbiak mellett számítástechnikai programozó-képesített könyvelői és idegen nyelvű gépiró (angol és német nyelvű) képzés is indult szakközépiskolai szinten. A korszerűsítés része volt, hogy megszűnt a szakiskolai képzés, melyre a megváltozott viszonyok között már nem volt tovább szükség.

Az ebben az évben belépő osztályok a következő ágazatokon (szakirányokban) folytatták tanulmányaikat:

- számviteli-gazdálkodási,
- számítástechnikai programozó-képesített könyvelő,
- gép- gyorsíró, idegen nyelvi,
- igazgatási-ügyviteli.

Az 1992-93-as tanévtől az 1997-98-as tanévvel bezárólag a képzés szerkezetében jelentős változás nem történt. A számítástechnikai képzés iránt megnövekedett igény miatt az 1997-98-as tanévben két osztály indult az iskola a számítástechnikai programozó–képesített könyvelői ágazatán, emellett az Országos Képzési Jegyzékben foglaltaknak megfelelően megindult a 13. évfolyamon a szakképzés. Egy osztály indult számviteli ügyintéző szakon.

1992 és 1998 között az iskola képzési szerkezete számottevően nem módosult, ám a megindult oktatáspolitikai változások sok tennivalót adtak ebben az időszakban is.

Az 1993. szeptember 1-jén hatályba lépett új közoktatási törvény kimondta, hogy azokat a szakképzéseket, melyeket a törvény hatályba lépése előtt kezdtek meg, még a beindításkor hatályban lévő törvényeknek megfelelően kell folytatni, illetve befejezni. Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítésre a tanulót csak akkor lehet beiskolázni, ha az előírt szakmai tárgyak központi tantervei kiadásra kerültek, és a képzéshez szükséges tananyagok rendelkezésre állnak.

További fontos rendelkezések:

- A tantervek a NAT-ra épülnek. Vannak kerettantervek, melyeket a Művelődési és Közoktatási Minisztérium ad ki és vannak helyi tantervek, melyeket az intézmény készít el, vagy készen vesz át.
- Az évfolyamok számozása 1-től 12-ig tart, mely 1996. szeptember 1-től alkalmazandó.
- A 10. évfolyamot követően a tanuló alapvizsgát, majd a 12. évfolyamot követően érettségi vizsgát tehet. A középiskola csak ezt követően készíti fel a tanulót a szakmai vizsgára.
- Addig, amíg a Nemzeti Alaptanterv nem kötelező, az iskola átszervezi a közismereti és a szakmai tárgyak oktatását úgy, hogy a szakképzés csak az iskola felsőbb évfolyamain folyjék.

1996-ban kialakításra került a helyi Pedagógiai Program, illetve elkészültek a helyi tantervek.

A képzés szerkezetének átalakulása 1998-tól napjainkig

1998 szeptemberétől háromféle képzés folyt az iskolában:

1. Tovább folyt a hagyományos képzés négy ágazaton: a számviteli-gazdálkodási, a számítástechnikai-programozó, képesített könyvelői, az igazgatási és ügyviteli, valamint a gyors-gépiró, idegen nyelvi ágazatokon
2. Ezek mellett beindult a kétéves átmeneti képzés, ami nem más volt, mint az oktatási törvény szerint szervezett, de nem a NAT-ra épülő oktatás, mert az „Emberi erőforrások fejlesztése” világbanki program tanterveit vette át az iskola. Eszerint két szakmacsoport indult, a közgazdasági és az informatikai szakmacsoport. Ebben a képzési formában 9-10. évfolyamokon szakmai orientációs képzés, majd a 11-12. évfolyamokon pedig szakmai alapozó képzés folyik.
3. A harmadik szinten tovább folytatódott az OKJ szerinti képzés, amely ebben az évben egy újabb ágazattal bővült, így a tanulóknak lehetőségük volt a 13-14. évfolyamon számviteli ügyintézői és igazgatási ügyintézői szakok között választani.

Az 1999-2000-es tanévben belépett a mérlegképes könyvelői képzés, ami sikeres szakmai vizsga esetén felsőfokú szakképesítést jelentett a végzettek számára és jogot számviteli vezetői munkakör betöltésére. A hagyományosnak tekinthető szakképzés már csak a 11. és 12. évfolyamokon folyt. Ebben a tanévben merült fel lehetőségként, majd a következőben már el is indult az informatikai statisztikus és gazdasági tervező felsőfokú akkreditált képzés, amely a Miskolci Egyetem által kidolgozott és felügyelt program alapján folyt. A képzési idő két év, aminek a végén a diákok írásbeli, gyakorlati és szóbeli OKJ vizsgát tettek. A tanulói teljesítmények mérése a felsőoktatásban megszokott módszerekkel (zárthelyi dolgozat, beszámoló, kollokvium, szigorlat) történt.

A 2000-2001-es tanévben az iskola legváltozatosabb képzési szerkezetét figyelhetjük meg:

- a 9-11. évfolyamok 3 osztályának szakmacsoportos összetétele: 2 közgazdasági, 1 informatikai,
- a 12. évfolyam 4 osztályának ágazati irányultsága: 1,5 számviteli-gazdálkodási, 1,5 számítástechnikai programozó, képesített könyvelő, 1 gyors-gépiró, idegen nyelvi,
- a 13. évfolyam 3 osztályának szakmai irányai: 1 mérlegképes könyvelői, 1 informatikai statisztikus és gazdasági tervező, 0,5 számviteli ügyintézői, 0,5 igazgatási ügyintézői,
- a 14. évfolyamon 1 mérlegképes könyvelői osztályban folyt szakképzés.

Ekkor módosításra került a helyi Pedagógiai Program és elfogadásra a kerettantervnek megfelelő tantárgyi órakeret, mely alapján megtörtént a helyi tantervek kidolgozása, valamint megkezdődött az ISO 9001 minőségbiztosítási rendszer kidolgozása.

Ebben a tanévben végeztek az utolsó, még a hagyományos képzési formában tanuló osztályok. (Erre a képzési formára épült az iskola tevékenysége 1911 óta.) Az alsóbb évfolyamok tanulói már csak érettségi vizsgát tesznek a 12. évfolyam végén. Szakmai képzésük a 13. és 14. évfolyamokra esik, feltéve, hogy ezt az iskolát választják.

A következő, 2001-2002-es tanévtől az iskola képzési szerkezete homogénné vált, hiszen évfolyamonként 2 közgazdasági és 2 informatikai osztály működött. A 9. évfolyamon pedig megkezdődött a kerettanterveken alapuló képzés a Helyi Pedagógiai Program alapján. Így a világbanki modellen alapuló szakmai orientációs és szakmacsoportos alapozó oktatást felmenő rendszerben felváltotta a kerettantervre épülő képzés, amely tartalmában és ennek megfelelően tantárgyi összetételében is átalakult.

A szakképző osztályok irányultsága a következő volt:

13. évfolyamon: 1 osztály számviteli ügyintézői
1 osztály igazgatási ügyintézői
1 osztály informatikai statisztikus és gazdasági tervezői
14. évfolyamon: 1 osztály mérlegképes könyvelői
1 osztály informatikai statisztikus és gazdasági tervezői

A 2001 júliusában megjelent új Országos Képzési Jegyzék lényegesen csökkentette a szakképesítések számát. Az iskolát főleg két rendelkezés érintette súlyosan:

- a mérlegképes szakképesítés nappali tagozatos képzésből való kizárása és
- a számviteli ügyintézői szakképesítés megszűnése.

Ez utóbbi problémát a komplexebb, számviteli és pénzügyi ügyintézői szak bevezetése ellensúlyozta.

A 2002-2003-as tanévtől változás csak a szakképzésben történt, az egyéves képzéseket a másfél éves képzések váltották fel, ami a képzések szervezésében új nehézségeket támasztott.

A 2003-2004-es tanévben a képzés 9-12. évfolyamon továbbra is az informatikai és közgazdasági szakmacsoportokban folyt, míg a 13-14. évfolyamon a következő lehetőségek közül választhattak a diákok:

- pénzügyi-számviteli-vállalkozási ügyintéző
- igazgatási ügyintéző-ügykezelő
- informatikai statisztikus és gazdasági tervező

A 2004-2005-ös tanévben az előzőekhez képest csak annyi változás volt, hogy lezajlott az első kétszintű érettségi, ami azonban a szakmai képzést nem módosította.

Ebben a tanévben két osztályban megindult a nyelvi előkészítő képzés. (Az egyik osztály angolt, a másik megosztva angolt, illetve német nyelvet tanult magas óraszámban.) Ez jelentős létszámnövekedést okozott és nagy kihívást az osztályok elhelyezése szempontjából. Ez jelentősen javult a Kazinczy u. 18. szám alatti épület Jókai Mór Általános Iskolától történt átvételével, amit a szűkös, de rendelkezésre álló anyagi lehetőségek segítségével folyamatosan bővítettünk. Kialakításra került egy számítógépes szaktanterem interaktív táblával, több terem

nyílászáróit kicserélték és új vizesblokkot alakítottak ki. Az iskola főépülete is rászolgált volna a felújításra, de anyagi lehetőségek hiányában ez sajnos elmaradt. Idegen nyelvi előkészítő képzést folytató osztály az 2007-2008-as tanévben indult utoljára. Így az iskola képzési szerkezete újra a korábbi informatikai és közgazdasági orientációs osztályokra állt vissza az első négy évfolyamon. A tanulólétszám csökkenése és az első nyelvi előkészítő osztályok kimenetele után az iskola tanulói létszáma újra 450-500 fő közé állt be.

Irodalomjegyzék

1. Sarkadi László: A magyar szakoktatás helyzete és problémái, Budapest, 1971. MPT.
2. A Sátoraljaújhelyi Városi Felső Kereskedelmi Iskola Szervezeti Szabályzata
3. Zempléni Kis Újság, 1947. július 13.
4. Zemplén Vármegye Törvényhatósági Bizottsága 11890/1948. sz. határozata
5. Zempléni Barátság, 1947. augusztus 30.
6. Sátoraljaújhely R.T. Államilag segélyezett Felső Kereskedelmi Iskolájának és Női Kereskedelmi Szaktanfolyamának Értesítője c. kiadványok 1911- 1949.
7. Dr. Hógye István-Sarkadi Antal: 75 éves a sátoraljaújhelyi Közgazdasági Szakközépiskola, Sátoraljaújhely, 1987
8. Sátoraljaújhely megyei jogú város fiú felsőkereskedelmi iskolájának és női kereskedelmi szaktanfolyamának évkönyvei és értesítői. 1911-1945.